

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра філософії та суспільних наук (№ 701)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова НМК 1

Сергій НИЖНИК

Голова НМК 2

Дмитро КРИЦЬКИЙ

Голова НМК 3

Ганна ЛІХОНОСОВА

31 серпня 2023 р.

**СИЛАБУС
ОБОВ'ЯЗКОВОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

ФІЛОСОФІЯ

(назва навчальної дисципліни)

Спеціальності: усі спеціальності, за якими відбувається підготовка здобувачів в університеті

Освітні програми: усі освітні програми відповідних спеціальностей, за якими відбувається підготовка здобувачів в університеті

Форма навчання: денна, заочна

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Силабус введено в дію з 01.09.2023 року

Харків 2023 рік

Силабус з навчальної дисципліни «Філософія» для студентів за спеціальностями:
усі спеціальності, за якими відбувається підготовка здобувачів в університеті

« 29 » серпня 2023 р., – 12 с.

Розробники: докт. філос. наук, проф. [підпис] О.П. Проценко

канд. філос. наук, доц. [підпис] Н.Л. Більчук

канд. філос. наук, доц. [підпис] С.Є. Чмихун

канд. філос. наук, доц. [підпис] С.І. Широка

Силабус розглянуто на засіданні кафедри «Філософії та суспільних наук»
Протокол № 1 від « 29 » серпня 2023 р.

Завідувач кафедри д-р філос. наук, професор [підпис] О.П. Проценко

Погоджено з представником здобувачів освіти:

студенти ЧББМ групи

[підпис]
(підпис)

Олександр Сребрянський
(ім'я та прізвище)

1. Загальна інформація про викладача

Проценко Ольга Петрівна,
доктор філософських наук, професор,
викладає в університеті наступні дисципліни:

- «Філософія»;
- «Філософські проблеми наукового пізнання»;
- «Глобальні проблеми сучасного суспільства»;
- професійна етика та комунікативна культура;
- етикет в культурі спілкування;
- моральні та правові основи академічного спілкування.

Напрями наукових досліджень: філософська антропологія, етика, філософія культури, естетика, гносеологія, аксіологія

Більчук Наталя Леонідівна, кандидат філософських наук,
доцент, доцент кафедри філософії та суспільних наук.
Викладає наступні дисципліни:

- «Філософія»;
- «Історія філософії»;
- «Логіка та основи аргументації»;
- «Філософія: світ людини».
- «Філософія історії»

Наукові інтереси:

- філософська антропологія;
- екзистенціальна філософія;
- філософсько-культурна спадщина України.

Чмихун Світлана Євгенівна,

кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри філософії та суспільних наук.

Викладає наступні дисципліни:

- «Соціальна філософія»
- «Політологія»
- «Соціологія»
- «Філософія свободи»

Наукові інтереси:

- соціальна філософія;
- феноменологічна соціологія та соціологія знання;
- феномен свободи та проблема відповідальності.

Широка Світлана Іванівна, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії та суспільних наук.

Викладає наступні дисципліни:

- «Філософія» (українською та англійською мовами);
- «Етика ділового спілкування»;
- «Демократія: від теорії до практики».

Наукові інтереси:

- соціальна філософія;
- філософські проблеми інформаційного суспільства;
- соціальні та етичні проблеми комунікації;
- філософія освіти.

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Семестр в якому викладається дисципліна – за навчальним планом;

Обсяг дисципліни: 3 кредити ЄКТС (90 годин), у тому числі аудиторних – 48 годин, самостійної роботи здобувачів – 42 години.

Форми здобуття освіти - денна.

Дисципліна – вибіркова.

Види навчальної діяльності – лекції, семінарські заняття, самостійна робота здобувача.

Види контролю – поточний, підсумковий (семестровий) контроль (залік).

Необхідні обов'язкові попередні дисципліни:

Пререквізити – для вивчення курсу студенти не потребують спеціальних знань.

Кореквізити - оскільки курс є вибіркоким та спрямованим на розвиток загальних компетентностей, необхідних супутніх дисциплін не передбачено. Компетентності, набуті протягом вивчення курсу, можуть бути застосовані для аналізу різних аспектів сучасного світу та формування свідомої, активної, відповідальної громадянської, політичної та світоглядної позиції.

Мета: формування у здобувачів теоретично обґрунтованої світоглядної позиції та науково-методологічної культури, здатності свідомого, критичного, вільного, отже, відповідального вибору особистих світоглядних позицій, вміння застосовувати отримані знання у науковій та практичній діяльності, власному житті, міжособистісних стосунках та при аналізі загальних проблем сьогодення.

Завданням надання знань з філософії як особливої форми осягнення дійсності та теоретичного обґрунтованого світогляду людини, в якій представлені різноманітні системи поглядів на фундаментальні засади світу в цілому, людини та їх взаємодії, в розумінні онтологічних, гносеологічних, антропологічних, аксіологічних, етичних та соціальних проблем буття, які сприяють ствердженню гуманізму в суспільстві та духовному розвитку особистості через засвоєння специфіки філософського осягнення дійсності та ознайомлення із наявними філософськими концепціями.

Очікувані результати навчання

Після опанування дисципліни здобувач набуде наступні **компетентності**:

- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
- Здатність працювати в команді.
- Здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- Здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності, постійного підвищення рівня інформаційної культури.

Програмні результати навчання:

- узагальнювати, аналізувати і синтезувати інформацію в діяльності, пов'язаній із її пошуком, накопиченням, зберіганням та практичним застосуванням.
- здійснювати пошук інформації в різних джерелах для розв'язання професійних завдань.
- оцінювати результати діяльності та відстоювати прийняті рішення.
- бути відповідальним, забезпечувати ефективну співпрацю в команді.
- усвідомлювати цінності громадянського суспільства, прав і свобод людини і громадянина в Україні
- зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати духовні досягнення суспільства

Мова викладання: Українська.

Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Філософія як особливий тип мислення. Генеза філософської думки від міфу до логосу

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 2-4 годин для денної форми навчання (1-2 години для заочної форми навчання).*
- *Теми семінарських занять: Специфіка філософського знання. Історичні типи світогляду: від міфа до логосу.*
- *Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні.*

Філософія як особлива форма осягнення дійсності. Своєрідність філософського пізнання і природа філософського відношення до світу. Предметне поле філософії. Методології та методи пізнання: загальнонаукові та суто філософські. Аналіз, синтез, абстрагування як прийоми пізнавальної діяльності та формування знань. Людина - змістовне ядро всіх філософських проблем. Оформлення філософії як «любові до мудрості». Філософія як духовно-практична форма самопізнання та самовизначення людини. Філософія як світогляд. Міфологія, релігія, наука, філософія як особливі форми осмислення людиною світу. Філософія та наука: загальне та особливе. Функції філософії.

- *Обсяг самостійної роботи здобувача: 4-6 годин для денної форми навчання (9-12 години для заочної форми навчання)*

Опрацювання матеріалу лекцій та навчальних посібників. Формування питань до викладача. Підготовка до доповіді.

Тема 2. Антична філософія як формування європейського типу мислення

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4-6 годин.*
- *Тема семінарських занять: Антична філософія: проблематика та принципи мислення, школи та представники*

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні

Стародавня філософія як зародок і колыска всіх наступних типів філософії. Особливості формування європейського мислення в античній філософії: принципи, періодизація, основні проблеми, представники. Метафізика та діалектика як форми ставлення до дійсності. Мілетська школа та Геракліт. Проблема Буття (щось) та Небуття (ніщо): умови відокремлення та співвідношення. Буття як мислення. Простір та час як концепти осмислення буттєвості. Формування філософських систем: матеріалізм, об'єктивний та суб'єктивний ідеалізм. Становлення основних принципів мислення та формальна логіка Арістотеля: основні закони та положення. Людина як об'єкт філософського аналізу. Релятивізм (софісти) та етичний раціоналізм (Сократ). Проблема пізнання сутності та мотивації поведінки людини (кініки, стоїки, епікурейці). Морально-етична пошуки античності.

- *Обсяг самостійної роботи здобувача: 4-6 годин для денної форми навчання (9-12 години для заочної форми навчання)*

Опрацювання матеріалу лекцій та навчальних посібників. Формування питань до викладача. Підготовка до доповіді.

Тема 3. Від космоцентризму до теоцентризму: визначення духовної суті буття.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 2-4 годин.*

Тема семінарських занять: Особливості та завдання філософії у добу Середньовіччя. Гуманістичні ідеї Відродження.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні

Передумови виникнення, періодизація, основні проблеми і принципи нового типу мислення в добу Середньовіччя. Подвійність та символічність буття: апофатична екзегетика. Буття як цілеспрямоване творіння. Зміна уявлень про людину та її місце у світі. Виникнення поняття «особистість». Розвиток вчень про внутрішній світ людини, свободу волі та індивідуальну відповідальність. Свобода волі та передумовленість. Співвідношення віри та розуму, сутності й існування в філософії. Суперечка про універсалії: реалізм, номіналізм, концептуалізм.

Формування антропоцентричних та гуманістичних вчень. Людина як співтворець світу. Парадокси нескінченності: співпадання та розбіжності кінцевого та нескінченного, мікро та макро-світів.

- **Обсяг самостійної роботи здобувача:** 4-6 годин для денної форми навчання (9-12 години для заочної форми навчання)

Опрацювання матеріалу лекцій та навчальних посібників. Формування питань до викладача. Підготовка до доповіді.

Тема 4. Формування методологій наукового пізнання.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4-6 годин.*

Тема семінарських занять: Формування раціоналізму та емпіризму як методологій наук сучасного типу.

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні

Проблема методології наукового пізнання. Визначення вимог та принципів наукового пізнання. Проблема методу наукового пізнання: емпіризм проти раціоналізму, індукція проти дедукції. Генеза емпіризму (сенсуалізм та соліпсизм): особливості та недоліки. Відзнаки та аксіологічні умови існування раціоналізму. Скептицизм.

Формування наукових картин світу. Розвиток механіцизму та ньютонівської фізики. Монізм (атоми), дуалізм, пантеїзм, плюралізм (монада). Проблема людини та суспільства у філософії французького Просвітництва.

- **Обсяг самостійної роботи здобувача:** 4-6 годин для денної форми навчання (9-12 години для заочної форми навчання)

Опрацювання матеріалу лекцій та навчальних посібників. Формування питань до викладача. Підготовка до доповіді.

Тема 5. «Коперніканський переворот» в філософії.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4-6 годин.*
- *Тема семінарських занять: Специфіка, завдання, значення та представники німецької класичної філософії.*

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні

Особливі риси та значення німецької класичної філософії. Подолання наукового догматизму та «коперніканський переворот» в філософії. Визначення специфіки пізнавального суб'єкта. «Трансцендентальна єдність аперцепції» як основа суб'єкт-об'єктного розуміння світу. Вчення про можливості наукового пізнання та побудову світу І. Канта. Проблема моральності в філософії І. Канта. Людина як творець та носій культури. Світ як результат діяльності людського духа: діалектика «Я» та «не-Я». «Шосте доведення»: антропологічне

обґрунтування існування Бога та криза теоцентризму. Критика християнства Л. Фойєрбахом. Теорія «відчуження».

«Абсолютний ідеалізм» та культ людського розуму як завершальний етап розвитку класичної філософії. Дійсність як «розгортання» понять. Основні закони та принципи діалектики.

- **Обсяг самостійної роботи здобувача:** 4-6 годин для денної форми навчання (9-12 години для заочної форми навчання)

Опрацювання матеріалу лекцій та навчальних посібників. Формування питань до викладача. Підготовка до доповіді.

Тема 6. Філософські студії XIX – XX ст.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 4-6 годин.*
- *Тема семінарських занять: Криза раціонального розуміння дійсності: школи та представники сучасної філософії.*

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні

Характерні риси сучасної філософії. Загальні риси сцієнтичного напрямку філософії. Філософія марксизму. Діалектичний матеріалізм. Соціально-економічні формації. Теорія «відчуженої праці». Становлення «позитивної» філософії в трудах О. Конта. Соціологічний напрямок позитивізму (Г. Спенсер та інші). Розвиток аналітичної філософії в трудах Л. Вітгенштейна та Б. Рассела. Американський прагматизм (Ч. Пірс, У. Джеймс та інші).

Криза раціонального розуміння дійсності. Критика філософії історії Гегеля. Становлення проблематики сучасного світобачення. Специфіка розуміння людини у філософії сучасності. Відношення до науки. Загальні риси та проблематика сучасних напрямків філософії. Становлення, специфіка та напрямки ірраціональної філософії. Поворот філософії в бік ірраціоналізму та його причини: від Л. Фейєрбаха до С. К'єркегора. Основні риси «філософії життя» (А. Бергсон, В. Дільтей). Волонтаризм А. Шопенгауера. Моральний нігілізм та ірраціоналізм Ф. Ніцше.

Методологічні засади герменевтики та феноменологія Е. Гуссерля. Філософія екзистенціалізму в проблемах та відповідних категоріях. Вчення про буття та екзистенцію М. Гайдеггера. «Екзистенційна комунікація» та «осьовий час» К. Ясперса. Вчення про свободу та «Іншого» у Ж.-П. Сартра. А. Камю та абсурдність буття. Вчення про свободу та творчість М. Бердяєва. Розмивання традиційних світоглядних ціннісних позицій. Критика цінностей західної цивілізації. Постмодерністські проекти перебудови естетики, політики, філософії. Радикальне оновлення філософського дискурсу.

- **Обсяг самостійної роботи здобувача:** 4-6 годин для денної форми навчання (9-12 години для заочної форми навчання)

Опрацювання матеріалу лекцій та навчальних посібників. Формування питань до викладача. Підготовка до доповіді.

Тема 7. Філософське осмислення світу та теорія пізнання.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
- *Обсяг аудиторного навантаження: 2-4 годин.*
- *Тема семінарських занять: Буття та пізнання як філософські категорії.*

Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти): відсутні

Філософська категорія буття. Буття людей і Буття світу - способи їхнього існування. Діалектико-матеріалістичне, метафізичне й ідеалістичне розуміння буття і ніщо.

Сучасна наука про структуру матерії і матеріальну єдність світу. Рух як універсальний спосіб буття. Форми руху матерії, їхній взаємозв'язок. Простір і час – основні форми буття.

Способи і результати освоєння людьми простору і часу. Соціальний, біологічний, психологічний вимір часу та простору. Поняття хронотопа.

Сутність пізнання. Соціально-історична природа пізнавальної діяльності. Діалектика суб'єкта й об'єкта процесу пізнання. Джерела і рушійні сили пізнання. Роль соціальної практики в процесі пізнання. Історичні типи пізнавальної діяльності. Стил мислення епохи. Істина, оцінка, цінність. Об'єктивність істини. Істина як процес. Форми і методи наукового пізнання. Специфіка пізнання природи і соціальної дійсності.

- **Обсяг самостійної роботи здобувача:** 4-6 годин для денної форми навчання (9-12 години для заочної форми навчання)

Опрацювання матеріалу лекцій та навчальних посібників. Формування питань до викладача. Підготовка до доповіді.

Тема 8. Філософська концепція людини та суспільства.

- *Форма занять: лекція, практичне заняття, самостійна робота.*
 - *Обсяг аудиторного навантаження: 2-4 годин.*
 - *Тема семінарських занять: Проблема сутності та існування людини.*
- Обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти):*

відсутні

Унікальність та універсальність феномену людини в світі. Проблема сутності та існування людини. Специфіка людського відношення до світу. Проблема розуміння людини в історії філософії. Класифікація визначень людини. Сутність людини. Індивідуальне та суспільне в людині. Поняття індивід, людина та особистість. Есенціалістський та екзистенціалістський підходи до розуміння людини. Свобода, творчість, відповідальність як ознаки людського буття. Зміст людського буття. Проблеми життя, смерті, безсмертя.

Проблема свідомості у філософії. Природа і сутність ідеального. Дискусія в сучасній філософії і науці з проблем ідеального. Розвиток форм відображення як генетична передумова свідомості. Виникнення свідомості і її суспільна природа. Діалектика суспільної й індивідуальної свідомості. Методологічні аспекти дослідження взаємозв'язку мови і мислення. Формування штучних мов у науці і техніці. Проблема діалогу людини і комп'ютерних систем. Свідомість і мислення. Комунікація як комплексний феномен.

Поняття суспільства. Природні передумови виникнення і розвитку суспільства. Суспільство як специфічна система, результат діяльності людини, що прагне досягти своєї цілі. Сучасні напрямки соціально-філософської думки. Сутність системного підходу до суспільства і його історії. Об'єктивне і суб'єктивне в історичних процесах. Специфіка соціального детермінізму. Людство як суб'єкт історії. Виявлення негативних сторін суспільного розвитку. Зміст і призначення історії. Культура і цивілізація.

- **Обсяг самостійної роботи здобувача:** 4-6 годин для денної форми навчання (9-12 години для заочної форми навчання)

Опрацювання матеріалу лекцій та навчальних посібників. Формування питань до викладача. Підготовка до доповіді.

Індивідуальні завдання

Відсутні

Методи навчання

Словесні, наочні, практичні, проектні, інтерактивні («Семінари за методом Сократа», «Чотири кути», «Аналіз цитат», усні обговорення, дискусії тощо).

Методи контролю

Поточний контроль (теоретичне опитування, дискусія, виконання інтерактивних вправ), модульний контроль (тестування за розділами курсу (за вибором лектора)) та підсумковий (семестровий) контроль (залік).

Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість завдань (завдань)	Сумарна кількість балів
Активність під час семінарських занять з доповіддю, презентацією, участь у дискусії, відповіді на проблемні запитання	0...4	16	0...64
Виконання та захист семестрового завдання*	0...20	1	0...20
Підсумковий контроль	0...16	1	0...16
За семестр			0...100

*Під семестровим завданням кожен викладач може запропонувати свої види роботи: робота з першоджерелами, підготовка тез до наукових конференцій, виконання завдань тощо.

Семестровий контроль (залік) у вигляді підсумкового тестування проводиться у разі відмови студента від поточних балів й за наявності допуску до заліку. Під час складання семестрового заліку студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Прийнята шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
75-89	добре	
60-74	задовільно	
01-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

Критерії оцінювання роботи студента протягом семестру.

Задовільно (60-74). Показати мінімум знань та умінь. Виконати модульні тестування (за наявністю) та захистити індивідуальні завдання. Знати історичні форми розвитку філософської рефлексії, школи, представників, основні ідеї, розділи філософського знання, проблематику, підходи до вирішення сутнісних питань. Мати фрагментарні, поверхові знання найважливіших розділів програми, лекційного курсу, сутність та зміст глобальних проблем сучасності; труднощі з використанням науково-понятійного апарату і термінології навчальної дисципліни; часткові труднощі з виконанням передбачених програмою завдань; неповне знайомство з рекомендованою літературою; прагнення логічно виразно й послідовно викласти відповідь.

Добре (75-89). Добре володіти основним матеріалом курсу. Виконати та захистити всі модульні, семестрові та самостійні завдання. Знати категоріально-понятійний апарат, вміти визначати проблематику та основні підходи до її вирішення, продемонструвати навички критичного мислення та логічного аналізу. для кожного типу філософії формулювати його принципи, визначати специфічні риси та хронологічні рамки, аналізувати ідеї основних представників і літературні джерела розглянутого періоду, виявляти елементи менш розвинутих філософських систем у складі більш розвинутих. Знання найважливіших робіт зі списку рекомендованої літератури

Відмінно (90-100). Глибоке і систематичне знання всього програмного матеріалу і структури дисципліни, а також основного змісту і новацій лекційного курсу в порівнянні з навчальною літературою; виразне і вільне володіння концептуально-понятійним апаратом, науковою мовою і термінологією відповідної наукової галузі; публікація наукової роботи (тез, статей); знання основної і знайомство з додатково рекомендованою літературою; вміння виконувати передбачені програмою завдання; логічно коректний і переконливий виклад відповіді. Формулювати та відстоювати власні світоглядні позиції, розуміти суть та вести діалог із представниками інших

Методичне забезпечення та інформаційні ресурси

Підручники, навчальні посібники, навчально-методичні посібники, конспекти лекцій, методичні рекомендації з проведення лабораторних робіт тощо, які видані в Університеті знаходяться за посиланням:

<http://library.khai.edu/>

1. Філософія в тестах [Текст] : навч. посіб. / В. О. Чернієнко, Н. Л. Більчук, С. І. Широка, О. І. Гаплевська. - Харків : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків. авіац. ін-т», 2018. – 220 с.
2. Філософія [Текст] : навч. посіб. / О.П. Проценко, Н. Л. Більчук, Л.А. Васильєва, О. І. Гаплевська, С.С. Чмихун. - Харків : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків. авіац. ін-т», 2021. – 120 с.

Рекомендована література

Базова

1. Кульчицький О. Основи філософії і філософічних наук. – Мюнхен-Львів, 1995. – 164 с.
2. Петрушенко В.Л. Основи філософських знань: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти, 3-є видання. – Львів: Новий Світ – 2000, 2020. – 296 с.
3. Філософія: підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. - 2-ге вид., переробл. і допов. - Харків : Право, 2018. - 432 с. http://library.kpi.kharkov.ua/files/new_postupleniya/fildan.pdf
4. Фюрст М., Тринкс Ю. Філософія / Пер. з нім. Кебуладзе В., - вид друге. – К: ДУХ І ЛІТЕРА, 2019, - 536 с.
5. Філософія як історія філософії [Ел.ресурс]: для студентів вищих навчальних закладів/ В.Ярошовець, І. Бичко. https://chtyvo.org.ua/authors/Yaroshovets_Volodymyr/Filosofia_iak_istoriia_filosofii

Допоміжна

1. Бичко І., Табачковський В., Бичко А. Філософія, 2-е вид. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 648 с.

2. Забужко О. Філософія української ідеї та європейський контекст: франківський період. К.: «КОМОРА», 2020. – 192 с.
3. Кант І. Критика чистого розуму. – К.: Юніверс, 2000. – 504 с.
4. Кебуладзе В. Чарунки долі: есеї. – Львів: Видавництво Старого Лева, 2027. – 160 с.
5. Кривуля О.М. Філософія: Навчальний посібник – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2010. – 592 с.
6. Ницше Ф. Ранкова зоря. Думки про моральні пересуди. – К.: Темпора, 2021. – 800 с.
7. Платон Діалоги / Пер. з давньогр. — К: Основи, 1999. — 395 с.
8. Попович М. Філософія свободи. – Х.: Фоліо, 2018. – 524 с.
9. Северино Е. Сутність нігілізму. – К.: Темпора, 2020. – 688 с.
10. Філософія: навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях) за наук. ред.. проф. В.С. Бліхара. – Львів: ПП Арал, 2018. – 184 с.
11. Philosophy: basic concepts=Філософія : основні поняття : tutorial / A. Svyashchuk, S. Shiroka, A. Kuznetsov ; Min. of Education and Science of Ukraine, Nat. Aerospace Univ. named after N.Ye. Zhukovskiy "Kharkiv Aviation Inst" . – Kharkiv. – Nat. Aerospace Univ. named after N. Ye. Zhukovskiy "KhAI", 2016. – 62 p.

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України – <http://irbis-nbuv.gov.ua>
2. Український інститут національної пам'яті. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.memorv.gov.ua/page/ukrainska-druga-svitova>
3. Національна бібліотека України ім. В. Вернадського. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/eb/ukr.html>
4. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://korolenko.kharkov.com/>